

„PERSPEKTYWA”
NAJLEPSZY DEBIUT
NAGRODA IM. JANUSZA
MORGENSTERNA

30. WARSAW FILM FESTIVAL
OFICJALNA SELEKCJA

Michalina Olszańska Daniel Olbrychski Grażyna Szapołowska Łukasz Simlat Patrycja Markowska

film Katarzyny Jungowskiej

piąte: nie odchodź!

ktoś czuwa nad tobą

ARMOR PRODUCTIONS SP. Z O.O. STUDIO PRODUKCYJNE OWKA SP. Z O.O. realizacja film w reżyserii KATARZYNY JUNGOWSKIEJ / PIĄTE: NIE ODCHODŹ! / wyprodukowane przez PROSAKI INSTITUTE STUDIO FILMOWE / scenariusz AGNIESZKA BODURWICZ / muzyka ERIC STEPIŃSKI I WOLICZEK LEPIANNA / wyprodukowana MICHALINA OLSZAŃSKA / ŁUKASZ SIMLAT / GRAŻYNA SZAPOŁOWSKA / DANIEL OLBRYCHSKI / HALINA SKOCZYŃSKA / MARTA BARBROŃSKA / PATRYCJA MARKOWSKA / NATALIA SZYBKA / PIOTR TROJCIŃSKI / KRYSZTOF KAMINSKI / JACZEJ BARAŃKOWSKI / DARIUSZ PIYK / KAROLINA KAPUŃ / MARIE CARROON / MALGORZATA DESKA / ELŻBIETA OLBODA / ANKADORZ DOŁĘDZIWIKI / ELŻBIETA WALCZYŃSKA / PATRYK WALCZAK / ANDRZEJ JELIŁO / EWA SKOROKA / SARA / JUSTYNA PRYDEK / KINGA ALICK / MARJA / ZINIK / PRYDEK / DUBEL / JADAN / MIŁOBIŃSKI / EWA NOWAK / RAPHAEL / RAUTBERG / SYDNEY / BUTCHERLAND / film
dystrybucja: KINO ŚWIAT / wyprodukowane przez: KINO ŚWIAT / realizacja: KATARZYNA JUNGOWSKA

OBSADA

ANDRZEJ – ŁUKASZ SIMLAT
ROMA – MICHALINA OLSZAŃSKA
BEZDOMNY – DANIEL OLBRYCHSKI
PANI MAKA – GRAŻYNA SZAPOŁOWSKA
PATRYCJA – PATRYCJA MARKOWSKA
BABCIA – HALINA SKOCZYŃSKA
JULIA – MARTA DĄBROWSKA
HELENA – NATALIA SZYGUŁA

TWÓRCY FILMU

REŻYSERIA – KATARZYNA JUNGOWSKA
SCENARIUSZ – ERIC STĘPNIEWSKI, WOJCIECH LEPIANKA
ZDJĘCIA – PIOTR ŚLISKOWSKI
SCENOGRAFIA – WOJCIECH ŻOGAŁA
KOSTIUMY – ALEKSANDRA BIEŚ
CHARAKTERYZACJA – ANETA BRZozowska
MUZYKA – PAWEŁ MYKIETYN
MONTAŻ – MICHAŁ BILIŃSKI
PRODUCENT WYKONAWCZY – ERIC STĘPNIEWSKI
PRODUKCJA – AROMER S.C., STUDIO PRODUKCYJNE ORKA
WSPÓŁFINANSOWANIE – POLSKI INSTYTUT SZTUKI FILMOWEJ
DYSTRYBUCJA – KINO ŚWIAT

SPIS TREŚCI

Krótko o filmie	3
Katecheza: Ślady	3
Katecheza: Anioł to nie imię, lecz zadanie	4
Katecheza: Nigdy nie jesteśmy sami	5
DNA Anioła	6

KRÓTKO O FILMIE

NAJLEPSZY DEBIUT ROKU!

„Piąte: nie odchodź!” to debiutancki film Katarzyny Jungowskiej, uhonorowany prestiżową Nagrodą Perspektywa im. Janusza Morgensterna. W rolach głównych: Łukasz Simlat, Grażyna Szapołowska, Daniel Olbrychski i niezwykle uzdolniona aktorka młodego pokolenia Michalina Olszańska, która zagrała w filmach „Jack Strong” i „Miasto 44”. „Piąte: nie odchodź!” to również debiut aktorski piosenkarki Patrycji Markowskiej. Za zdjęcia odpowiedzialny jest Piotr Śliskowski („Mój rower”, „Generał Ni”, „80 milionów”), a oprawą muzyczną zajął się Paweł Mykietyn („33 sceny z życia”, „Essential Killing”, „Tatarak”, „Wałęsa. Człowiek z nadziei”). Stylizacje aktorów zaprojektował Maciej Zień. Film ze specjalnym udziałem profesjonalnych tancerzy Opery Narodowej w Warszawie.

Po stracie matki piętnastoletnia Roma próbuje uporządkować swoje życie na nowo. Mieszka z ojcem. Mężczyzna jest jednak kompletnie pochłonięty pracą i zaniedbuje relacje z córką. Pomimo wzajemnej potrzeby bliskości, oboje żyją obok siebie i nie potrafią nawiązać głębokiego kontaktu. Dziewczyna znajduje ukojenie w intensywnych treningach tańca. Pewnego dnia do opuszczonego domu w sąsiedztwie Romy wprowadza się tajemniczy nieznajomy (Daniel Olbrychski). Nastolatka zaczyna podejrzewać, że małomówny mężczyzna jest jej Aniołem Stróżem.

KATECHEZA

Ślady

Cel: Katecheza ma na celu uświadomienie uczniom, że jesteśmy w stanie poznawać znaki obecności Boga w naszej rzeczywistości. Czasem wydarzenia banalne, niewytłumaczalne i słabo dostrzegalne są śladem Opatrzności.

Wprowadzenie: Każdy człowiek zostawia mnóstwo śladów po sobie. Są to odciski palców, pojedyncze włosy, zapachy i inne ślady. Czasem jest to jedyny dowód potwierdzający czyjąś obecność w danym miejscu. Podobnie jest w naszym życiu z obecnością Boga. Trzeba tylko być wrażliwym na te znaki i być bystrym, by dostrzec to, co na pierwszy rzut oka jest niedostrzegalne.

Rozmowa: Jakie ślady zostawia po sobie człowiek, takie którymi można go scharakteryzować?

Czy są też jakieś cechy naszego wyglądu, które są dla nas charakterystyczne?

Czy wiecie jak powstaje portret pamięciowy?

—> <http://flashface.ctapt.de>

Info: Odcisk palca jest nieusuwalny, niezmienny i niepowtarzalny. Linie papilarne pojawiają się już w czwartym miesiącu ciąży; oczywistym jest, że w miarę jak człowiek rośnie, zwiększa się ich grubość, długość i odległość między nimi. Na starość odciski palców robią się mniej widoczne; nigdy jednak nie zmienia się ich ogólna topografia, wzajemny układ.

Rozmowa: Czy Bóg zostawia nam znaki swojej obecności? Czy mamy jakieś dane, by stworzyć Jego portret pamięciowy?

Jak możemy się zachowywać, gdy spotyka nas coś niespotykanego, niewytłumaczalnego?

Co nam pomaga, co przeszkadza w odczytywaniu takich znaków? Kto z bohaterów filmu odczytuje znaki, kto ma z tym największy problem? Dlaczego?

Podsumowanie: Działania Boga mogą poszukiwać w niezwykłych i zaskakujących wydarzeniach, w tajemniczych znakach i ludziach. Jednak daje się On poznać w zwykłej codzienności, w ludziach którzy mnie otaczają, w mojej rodzinie. Bóg chce, byśmy rozpoznali ślady Jego obecności w naszym świecie.

KATECHEZA

Anioł to nie imię, lecz zadanie

Cel: Katecheza ma na celu przybliżenie uczniom katolickiej nauki o Aniołach. O ich zadaniach, cechach, misji. Punktem wyjścia dla pracy z klasą jest projekcja filmu: „Piąte: nie odchodzi!”

Motto: Anioł oznacza funkcję, a nie naturę.

Pytasz, jak nazywa się natura? – Duch.

Pytasz o funkcję? – Anioł.

Przez to, czym jest, jest duchem, a przez to, co wypełnia, jest Aniołem. (św. Augustyn)

Kim jest Anioł? Aniołowie są „duchami przeznaczonymi do usług, posłanymi na pomoc starającym się osiągnąć zbawienie”, by ich bronić przed Szatanem. Chrześcijanin powinien zachować w sobie głębokie poczucie niewidzialnej obecności i wspierającej go działalności Aniołów. Jako stworzenia czysto duchowe Aniołowie posiadają rozum i wolę: są stworzeniami osobowymi i nieśmiertelnymi, przewyższają doskonałością wszystkie stworzenia widzialne.

Ważne jest, by uzmysłowić sobie ich celowe stworzenie: mają służyć Bogu i człowiekowi.

Aniołowie w Biblii: Uczniowie dzielą się na grupy i odszukują wybrane fragmenty Pisma Świętego. Jednocześnie wypisują cechy Aniołów w wybranych fragmentach. Na zakończenie każda z grup przedstawia, jakie zadanie Aniołowie mieli w wybranych fragmentach.

zwiastują – np. Odwiedziny u Abrahama i Sary (*Rdz 18,1-10*); Zwiastowania Maryi (*Łk 1,26-31*); Pasterze u żłóbka (*Łk 2,8-10*).

prowadzą i ubezpieczają – np. W poszukiwaniu żony dla Izaaka (*Rdz 24,7*); Droga do Ziemi Obiecanej (*Wj 14,19*).

towarzyszą i pomagają człowiekowi – Kryzys Eliasza (*1Krl 19,4-5*); Tobiasz i jego przyjaciel Anioł Rafał (*Tb 6,1*); Jezus w Ogrodzie Oliwnym (*Łk 22,43-44*).

ostrzegają – np. Sodomia i Gomora (*Rdz 19,1-13*); Ucieczka do Egiptu (*Mt 2,13*).

wykonują wyroki Boga i walczą ze złem – np. Groza w Jerozolimie (*1Krn 21,15-16*); Michał i smok (*Ap 12,7-9*).

świadczą o zmartwychwstaniu - wszystkie Ewangelie opisujące Zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie.

Dyskusja: Jakie zadania stoją przed Aniołem w filmie?

Czy jego misja się udała?

Co pomaga rozpoznać jego obecność, a co w tym przeszkadza?

Czy obecność Aniołów zabiera nam wolność?

Podsumowanie: Czy zadania Aniołów, które odkryliśmy dzięki fragmentom Pisma Świętego znajdują odzwierciedlenie w filmie. Jeśli tak, to jakie?

KATECHEZA

Nigdy nie jesteśmy sami

Cel: Katecheza ma na celu poznanie przesłania, jakie niesie osoba głównej bohaterki filmu: „Pięte: nie odchodź!”. Żyje ona w poczuciu wyobcowania, samotności i niezrozumienia. Jednocześnie walczy o swoją tożsamość wśród rówieśników i akceptację najbliższych. Strata matki, jakiej doznaje nastolatka, otwiera jej wrażliwość na poznanie Anioła Stróża. Ten fakt przełamuje jej poczucie samotności i pozwala odnaleźć się w nowej, trudnej sytuacji.

Punktem wyjścia dla pracy z klasą jest projekcja filmu: „Pięte: nie odchodź!”.

Ćwiczenie w grupach: Każda grupa tworzy opis, czym jest samotność, jakie towarzyszą jej uczucia, jak możemy ją przełamać. Czy człowiek jest z natury samotny czy towarzyski? Czy można być samotnym, mimo iż ma się wokół siebie dużo osób? Kto w filmie jest najbardziej samotną osobą (córka/ojciec)?

Rozmowa z klasą: Klasa już wspólnie charakteryzuje fragmenty filmu, które opisują samotność i bliskość głównych bohaterów. Sceny z Aniołem Stróżem prowokują do pytania, czy jest on kimś dalekim czy bliskim? Czy można zaprzyjaźnić się ze swoim Aniołem Stróżem?

Ćwiczenie grupowe: Wszyscy zamykają oczy przez około 30 sek. Wybrane osoby odpowiadają na pytanie, czy fakt, że nikogo nie widziały, oznacza jednocześnie, że nikogo obok nich nie było? Czasem to, że nikogo wokół nas nie dostrzegamy, nie oznacza, że nikogo przy nas nie ma...

Anioł Stóż w naszym życiu jest „wysłannikiem” Pana Boga do każdego z nas. Boga, który przedstawił się Mojżeszowi imieniem „Jestem”.

Cytat z Pisma Świętego:

Z Księgi Wyjścia:

Idź przeto teraz, oto posyłam cię do faraona, i wyprowadź mój lud, Izraelitów, z Egiptu. A Mojżesz odrzekł Bogu: Kimże jestem, bym miał iść do faraona i wyprowadzić Izraelitów z Egiptu? A On powiedział: Ja będę z tobą. Znakiem zaś dla ciebie, że Ja cię posłałem, będzie to, iż po wyprowadzeniu tego ludu z Egiptu oddacie cześć Bogu na tej górze. Mojżesz zaś rzekł Bogu: Oto pójdę do Izraelitów i powiem im: Bóg ojców naszych posłał mnie do was. Lecz gdy oni mnie zapytają, jakie jest Jego imię, cóż im mam powiedzieć? Odpowiedział Bóg Mojżeszowi: JESTEM, KTÓRY JESTEM. I dodał: Tak powiesz synom Izraela: JESTEM posłał mnie do was (Wj 3,10-14).

Aniołowie przypominają nam o tym, że Bóg jest wciąż obok nas, że jest obecny. Tę obecność nazywamy Opatrznością.

Na zakończenie: wspólna modlitwa do Anioła Stróża: *Aniele Boży...*

Ks. Andrzej Luter

DNA Anioła

W każdym człowieku jest coś świętego. Simone Weil pisała, że święty jest po prostu on sam, człowiek. „Oto przechodzień na ulicy, ma długie ręce, niebieskie oczy, przez jego głowę przebiegają myśli, których nie znam, być może całkiem banalne. To nie jego osoba ani osoba ludzka w nim jest dla mnie świętością, lecz on. On cały. Ręce, oczy, myśli, wszystko. Nie podniosłabym ręki na Niego – bez niekończących się wyrzutów sumienia”. Święty Augustyn mówił, że zło to albo zepsucie rzeczy dobrych, które jest poza nimi, ale samo w sobie, w ogóle nie może istnieć, albo udręka grzechu, która wynika z piękna sprawiedliwości. Jeśli tak, to nawet zepsucie świadczy o dobroci natury, to bowiem, co stało się złe wskutek zepsucia, z pewnością jest dobre z natury. Zło zatem nigdy nie pojawia się inaczej niż w jakiejś rzeczywistości dobrej. Chciałbym, aby widz filmu Katarzyny Jungowskiej „Pięte: nie odchodź!” zapamiętał zarówno słowa Simone Weil, jak i tę augustiańską wizję dobra i zła.

Jungowska zrealizowała film chrześcijański, pełen pytań i niedopowiedzeń. Angelologia bowiem, która tak fascynuje reżyserkę, nigdy nie była prostą koncepcją teologiczną. Bo kim są Anioły? Co o Aniołach mówi nauczanie Kościoła? Jeden z największych współczesnych polskich teologów ks. prof. Alfons Skowronek przypomina, że w całej historii Kościoła przyjmuje się ich – Aniołów – istnienie, lecz „nigdy nie zostało ono zdefiniowane jako obowiązujący dogmat”, co mogłoby oznaczać, że chrześcijanie nie muszą wierzyć w egzystencję tych czysto duchowo-osobowych istot. Chrześcijanin wierzy w Boga Trójjedynego. „Mimo to poetyckie pojęcie Anioł zrosło się nierozzerwalnie z ludzkim życiem i przeniknęło do naszego codziennego języka. A bierze się to stąd, że my możemy wprowadzić bezpośrednio przeżycie Boga, jest ono jednak jednocześnie i pośrednie — dokonuje się bowiem poprzez medium rzeczy stworzonych”.

Ani sobory średniowieczne, ani późniejsze, nie wspominają o jakiejś rzeczywistej pośredniczącej misji Aniołów. Skądinąd jednak – pisze ks. Skowronek – „zakodowało się w nas cudne przeświadczenie, że w sensie ścisłym ludzie są dla innych ludzi Aniołami (oczywiście i na odwrót). Mogą być dla siebie niebem (Gabriel Marcel) i piekłem (Jean-Paul Sartre)”. Ludzie w ten sposób stać się mogą „wysłannikami i zwiastunami” Boga, innych „dotykać”, z sobą „jednać”. Można zatem przyjąć, że Aniołowie w ludzkiej postaci istnieją rzeczywiście, i nie jest to wizja nieortodoksyjna, a wręcz przeciwnie – mocno zakorzeniona w Biblii i w nauczaniu Kościoła.

To jest także wizja Katarzyny Jungowskiej. Anioł jest w drugim człowieku. Anioł jest w bezdomnym żebraku, granym przez Daniela Olbrychskiego, „stróżującym” i „czuwającym” nad Romą (Michalina Olszańska). To między innymi on doprowadzi do nawrócenia Andrzeja (Łukasz Simlat), ojca Romy, który swoją postawą symbolizuje od początku filmu może nie tyle zło, co raczej zagubienie duchowe, prowadzące do braku czułości i ludzkiej empatii. Anioł jest także w Kubie (Piotr Tołoczko), studencie medycyny, który prostymi gestami ukazuje Andrzejowi prawdziwy, bo aksjologiczny, wymiar życia. Anioł to także pani Mąka (Grażyna Szapołowska), pacjentka szpitala psychiatrycznego, podobno cierpiąca na urojenia paranoidalne, mogące robić wrażenie usystematyzowanego i zwartego konstruktów myślowego. Jednak to właśnie ona potrafi odkryć Anioła w innym człowieku, ale także demona, bo w większości z nas zło zmagają się z dobrem. „Ludzie się męczą – mówi tajemnicza pani Mąka – nie wiedzą, co się z nimi dzieje, nie wiedzą, jaką mają podjąć decyzję, czasem taka walka przenosi się do świata rzeczywistego, wtedy różne rzeczy mogą się zdarzyć”.

Jungowska nie szafuje jednak – na szczęście – „nieziemskimi” wizjami. A zakończenie jest przewrotne, racjonalistyczne, jakby przeczące wydarzeniom pokazywanym przez cały film. Myślę, że ów racjonalizm objawiający się w DNA anielskiego pióra jest – paradoksalnie – najbardziej metafizyczny. Prawdziwa wiara nie może bowiem opierać się wyłącznie na objawieniach, czy na empirycznych dowodach. Wchodzimy wtedy na drogę oddalającą nas od Boga. Wiem wszystko, czyli nie wiem nic. W ostatecznym rozrachunku prawdziwa wiara jest zawsze tajemnicą, czyli jest racjonalna. Metafizyka i racjonalizm nie są ze sobą sprzeczne.

„Piąte: nie odchodź!” to także film o tajemnicy człowieka, o jego wyborach etycznych, o odwadze i tchórzostwie, o egoizmie i pokucie, i o próbie podjęcia odpowiedzialności za własny los, związany nierozłącznie z losem innych ludzi. Reżyserka pokazuje nam – idąc za myślą Pascala – że od piekła lub nieba odgradza nas tylko życie, rzecz najkruchsza w świecie.

To także film o pułapce, w którą może wpaść każdy z nas. To pułapka samotności i szczęścia. Filozofowie mówią, że samotność może być ciężarem nie do udźwignięcia, bo człowiek samotny musi dokonywać ocen i podejmować decyzje wyłącznie na mocy swojego rozumu. A szczęście zależy od poczucia solidarności z innymi ludźmi, wśród których zdarzają się Aniołowie. Czy Andrzej, lekarz, nauczyciel akademicki, a przede wszystkim ojciec, wyzwolił się z tej pułapki?

Jungowska poszła pod prąd współczesnej sztuki. Zrealizowała film na temat dobra. Ona wierzy, że dobro ma wielką siłę, i że ostatecznie triumfuje. Czy to się jednak sprzeda? – zapyta sceptyk. I niech z tym pytaniem pozostanie.

Wartość tego filmu polega również na tym, że w bardzo prosty sposób zrywa z nas maski hipokryzji.

Dystrybucja w Polsce: Kino Świat Sp. z o.o., ul. Belwederska 20/22, 00-762 Warszawa, tel. (22) 840-68-01
Izabela Lasowy-Cibor: iza@kinoswiat.pl; Michał Duma: michal@kinoswiat.pl;
<http://kinoswiat.pl/biuro-prasowe>; hasło: kino